ОСОБЛИВОСТІ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ІНТЕРНЕТ-ПОВЕДІНКИ СТУДЕНТІВ НУ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Мишок Романа (Львів)

Національний університет «Львівська політехніка», Львів, Україна

– Аспірант кафедри соціології і соціальної роботи Національного університету «Львівська політехніка»

Актуальність: Відомо, що формування громадянського суспільства – це тривалий, складний та багатогранний процес. Коли вже говоримо про розвинене громадянське суспільство, то перш за все, варто згадувати про свідомого, відповідального громадянина, який здатний об'єднуватись з іншими задля відстоювання своїх прав і справедливості в країні, регулювати та здійснювати контроль за урядом. Тобто, одним із достатньо важливих компонентів громадянського суспільства є поведінка людини (Stepanenko, 2015). Розвиток кіберпростору зумовлює формування та прояви нових, абсолютно інших форм громадянської поведінки. Поряд з цим значна кількість видів громадянської участі, які властиві сучасним демократичним суспільствам, є недоступними для громадян України, або малоефективними, що й призводить до віртуалізації поведінки як громадян, так і владних інститутів. Недавні події в країні показали, що новітня інформаційно-комунікативна технологія може впливати на громадянську поведінку людей: спонукати їх до певних дій, визначати їхні цілі і зміст, активізувати або блокувати появу опозиційних політичних рухів і протестів. Крім цього для здійснення користувачами певної поведінки необхідні деякі особливості у вигляді диспозицій, ресурсів та середовища. Інтернет відіграє не лише мобілізаційну та інформаційну функцію, за його допомогою можна впливати на людей з раннього віку (програмування певних структур свідомості і підсвідомості). Питанню здійснення соціально-політичної поведінки за допомогою Інтернет-технологій в українському науковому дискурсі досліджено досить поверхнево і, зазвичай, проводиться в сукупності з традиційними ЗМІ, зокрема, існують певні кількісні показники рівня інформованості суспільства саме через Інтернет, їхній рівень впливу на виборців порівняно з традиційними ЗМІ, рівень довіри до них. Глибше вивчення віртуальної суспільно-значимої поведінки в соціологічному дискурсі практично не спостерігається, що робить такого роду дослідження надзвичайно актуальним особливо тоді, коли в країні швидкими темпами розвиваються механізми електронної демократії. Варто зауважити, що таке дослідження має стосуватися молоді, оскільки ця соціально-демографічна категорія населення є ядром аудиторії Інтернету. Крім цього, в молодому віці, власне, спостерігається початок формування культури громадянина.

Мета: Дослідити особливості громадянської Інтернет-поведінки студентів Національного університету «Львівська політехніка».

Метод: В ході дослідження використовувався такий метод збору інформації як опитування, а саме анкетне опитування. Аналіз отриманих соціологічних даних було здійснено за допомогою інтерпретативного методу. Метод класифікації застосовувався при упорядковуванні і структуруванні інформації. Використання кореляційного аналізу дозволило з'ясувати наявність взаємозв'язків між певними категоріями. Також, з використанням факторного аналізу, відбувалося угруповання важливих за змістом тверджень, що дозволило в певній мірі спростити процедуру аналізу отриманих соціологічних даних.

Результати: Дослідження проводилось у вересні-жовтні 2018 року. Було опитано 315 студентів денної форми навчання всіх курсів двох спеціальностей («Соціологія» і «Міжнародні відносини») Національного університету «Львівська політехніка». Основна мета дослідження була досягнута за допомогою виконання поставлених завдань, які були сформовані, опираючись на теорію структуралістського конструктивізму П. Бурдьє. Згідно з цією концепцією, агенти здійснюють певні практики (Інтернет-поведінку) відповідно з комплексом диспозицій і наявним капіталом. При цьому практики реалізуються з урахуванням поля (середовища), в якому перебувають агенти, і де від агентів вимагається відповідна поведінка. Отже, знаючи про диспозиції, капітал і середовище, можемо спрогнозувати поведінку агентів або зрозуміти її особливості (Bourdieu, 1994, 2003). В ході виконання першого завдання, яке стосувалося дослідження наявності у студентів комплексу необхідних диспозицій (зацікавленість громадським життям, наявність політичної позиції, відчуття громадянського обов'язку, патріотизм, довіра, відсутність байдужості та зневіри), було виявлено, що у респондентів відсутні або наявні не на належному рівні диспозиції для здійснення активної громадянської Інтернет-поведінки. В результаті виконання другого завдання, в контексті якого досліджувався наявний у студентів капітал для здійснення громадянської Інтернет-поведінки, з'ясувалося, що у респондентів різні види капіталів наявні у різних пропорціях. Так, у студентів є наявний економічний капітал (технічно і матеріально забезпечені), рівень культурного капіталу є недостатнім (мають посередні знання у політиці, мало обізнані щодо інструментів електронної демократії), а наявність соціального капіталу можна вважати практично відсутнім.

Наступним завданням авторського соціологічного дослідження було з'ясувати приналежність респондентів до певного середовища. В результаті було виявлено, що всі опитані студенти є долучені до віртуального середовища (zareєстровані у соціальних мережах, месенджерах), проте до соціального (участь у громадських об'єднаннях – 28 осіб, приналежність до профбюро, профкому університету – 27 осіб) та політичного середовищ (членство в політичній партії – всього троє осіб) долучається мала частка студентів.

Останнім завданням було дослідити досвід громадянської Інтернет-поведінки студентів, який, в ході дослідження, виявився навіть не середнім. Серед опитаних студентів відсутні ті, які мають великий досвід у здійсненні громадянської Інтернет-поведінки, помірний досвід наявний у малої частки респондентів (66% опитаних характеризуються як практично не досвідчені у громадянській Інтернет-поведінці користувачі, 30% - як не дуже досвідчені). Крім цього, з допомогою факторного аналізу, досвід опитаних студентів згрупували у види громадянської Інтернет-поведінки, яких було визначено три: активна, пасивна та слактивізм. Під активною Інтернет-поведінкою ми розуміємо діяльність в Інтернеті, результати якої можемо побачити в реальному житті. Приклад такої поведінки: студент, прочитавши інформацію в Інтернеті про те, що відбудеться мітинг щодо певної проблеми, відвідав цей мітинг особисто. Слактивізм відрізняється від активної громадянської Інтернет-поведінки тим, що користувач далі свого монітора нікуди не піде. Наприклад, студента у соціальній мережі запросили взяти участь у протесті. Цей студент підписався, що відвідає такий захід, але, в результаті, так і не прийде на нього. Пасивність респондентів визначається відсутністю в них досвіду громадянської Інтернет-поведінки (Myshok, 2017). Серед опитаних студентів найвищий рівень активності проявляють лише 2% (6 осіб), 90% виявились слактивістами, решта – пасивними.

Висновок: Виявлені особливості громадянської Інтернет-поведінки призводять до діяльності студентів, яка практично не приносить ніяких результатів як для громадян-користувачів, так і для суспільства в цілому. Не зважаючи на те, що дослідження стосувалося лише малої частки українських громадян, вже на цьому рівні виявили велику кількість проблем, які необхідно вирішувати для подальшого розвитку суспільства.

Ключові слова: Інтернет-технології, громадянська Інтернет-поведінка, активна громадянська Інтернет-поведінка, слактивізм, Інтернет-пасивність, електронна демократія.

Список літератури:

- Бурдье, П. (1994) Начала. Chosesdites (пер. с фр. Н. А. Шматко). М. : Socio>Logos.
- Бурдье П. (2005) Формы капитала. (пер. с англ. М.С. Добряковой). *Экономическая социология*, № 3, Т. 6, С. 60–74.
- Мишок Р. Р. (2017) Особливості сучасної політичної Інтернет-поведінки українських громадян. *75 студентська науково-технічна конференція: Збірник тез доповідей*, С. 263-266.
- Степаненко В. П. (2015) Громадянське суспільство: дискурси і практика, 420 с. К.: Інститут соціології НАН України.

**FEATURES OF CIVIL INTERNET BEHAVIOR OF STUDENTS LVIV
POLYTECHNIC NATIONAL UNIVERSITY**

Romana Myshok (Lviv)

Lviv Polytechnic National University, Lviv, Ukraine

– Postgraduate Student of the Department of Sociology and Social Work, Lviv Polytechnic National University

Keywords: Internet technologies, civil Internet behavior, active civil Internet behavior, slacktivism, Internet passivity, electronic democracy.

References

- Bourdieu, P. (1994) *Nachala. Choses dites* (translated by Shmatko N.). M.: Socio> Logos.
- Bourdieu, P. (2005) *Formy kapitala* [Forms of capital]. (translated by Dobryakova M.). *Economicheskaiia sociologiya* [Economic Sociology], No. 3, Vol. 6, pp. 60–74.
- Myshok, R. R. (2017) *Osoblyvosti suchasnoi polytychnoi Internet-povedinky ukrains'kykh hromadian* [Features of modern political Internet behavior of Ukrainian citizens]. *75 Students'ka naukovo-tehnichna konferenciia: zbirnyk tez dopovidei* [75th Student Scientific and Technical Conference: Collection of abstracts], pp. 263-266.
- Stepanenko, V. P. (2015) *Hromadians'ke suspilstvo: dyskursy i praktyka* [Civil Society: Discourses and Practice], 420 p. K.: Institut Sotciolohii NAN Ukrainy [Institute of Sociology, NAS of Ukraine].

© PSC Proceedings, Italy, 2019